

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 5. marca 2020 - Leto XXX, št. 10

VESELILO SE JE STARO INO MLADO

»NAŠI POHODI SO NEJ TEKMOVANJA«
stran 4

PREJK TELEFONA JE VSIKŠI VEČER VIDIM
stran 8

PORTRETI...
stran 9

VESELILO SE JE STARO INO MLADO

Fašenski torek je zadnji den pred postom, gda se eške leko veseli,

Med gosti je predsednica sakalauvske slovenske samouprave

Küjarci Mari Vajda Gašpar so »pomagali« mlajši iz vrtca

se pleše, se spejva, vej se pa na pepenico začne 40-dnevni post, steri drži do vüzma. Istina, ka se

Lilla Bugán pozdravila generalno konzulko Metko Lajnšček, predsednika Državne slovenske

Etnologinja Marija Kozar je razstomačila, ka simbolizira obleka Fašenka

Pišti Majcan lüšči kukarce

FS Podkolonca je prišla s Cankove

toga gnesnaden več ne držijo tak sigurno, dapa gnauksvejta so se ga rejsan držali naši predniki. Na letošnji fašenski torek (25. februar) je trno živo bilau v kulturnom daumi v Sakalauvaj, kama so lidi pozvali organizatorge prireditve, Slovenska zveza in sakalovska slovenska samouprava.

samouprave Karčina Holeca pa predsednico Slovenske zveze Andreo Kovács, stera je prejkvzela rejč, pozdravila domanje lüstvo pa na kratki povedjala o programi.

Istina, ka so se kroflinge (fanke) že na velko pekli v künji samouprave, dapa voditeljica künje

Mari Gašpar Vajda je zatok pokazala, kak se testau omejsi za dobre fanke. Toma so najbole veseli bili mlajši iz vrtca, sterim je »küjarca« dopistila, ka so leko valekali testau pa vöpikali fanke. Gda so fanke počivat dali, so na oder prišli mlajši pa vzgojiteljice, steri so vsi bili v maškare oblečeni, bile so lejpe kraljičine, mačke, müši, gasilci pa bi eške leko naštejvala. »Gori, doli, sem in tja, pleše, pleše maškara; maškara se zavrti, hopla, hopla, en, dva, tri ...« so spejvali pa se flajšno obračali. Fajn, ka so je vzgojiteljice navčile tisto pravo porabsko tó: »Kusta repa, dugi len, fašenek je cejli den!«

V tom časi, ka so mlajši na odri spejvali pa plesali, se je že glasno igranje čülo vonej pa sta v dvorano priplesala dva originalna fašenska lika: Fašenek pa Lenka, djufkala sta pa na viski skakala kak se tau šika, vej pa ona odganjata zimau pa kmi-co. »Gnauksvejta sta Fašenek pa Lenka odla po vasaj od iže do iže, vseposedik so je radi čakali, njim dali krofline pa klobase,« je pripovedjala etnologinja Marija Kozar, stera je včasim raztolmačila, zakoj je Fašenek tak oblečeni. On simbolizira nagnauk zimo pa sprtolejt. Na viskom štüki ma farbaste pantlike, te simbolizirajo sprtolejt, gda po travnikaj pa nijvaj vse začne gnati. Na tejlji ma kusti bekeč, steri eške kaže zimau. Lenka je moški, oblečeni v ženski gvant, steri s svojov meklauv odganja zimo. Fašenek pa Lenka zatok tak visko skačeta, gda plešeta, ka naj zrasté viski len pa naj repa kusta baude. Len je simbol za gvant, vej so si pa gnauksveja iz lenenoga platna šivali gvantanje. Repa simbolizira gesti. Tau dvauje je trno fontoško (pomembno) bilau za lidi, meti gesti pa gvant je fundamet življenja.

Etnologinja Marija Kozar je eške dosta zanimivoga povedjala o fašenki, steri se začne 6. januara (na svete tri krale) pa drži do pepenice. Četrtek pred fašenskov nedelov se zové tüčen četrtek, gda so inda svejta svinjsko glavau küjali. Četrtek po pepenici je mali fašenek, na te den se eške leko mesau gej. S fašenskim torcom je povezani dosta taši šeg tó, stere so cujslišale k paverskomi življenji. Na te den je trbelo mak

sejati, aj nej bi grato črvivi. Če so posadili tisto kukarce, stero so na

dobili okajeno mesau pa na oli krumče, včüj pa krofline, steri so

Mlajši pa vzgojiteljice so pripravili za fašenek primeren program samo v slovenskom geziki

fašenski torek zlüščili, so go vrane nej vó z zemlé poklükale. Po kratkom predavanji Marije

se do tistoga že lepou spekli. Etak so pa mauč pa volau tó dobili, ka bi se veselili pa zavrteli na muzi-

Fašenek pa Lenka sta visiko skakala, ka bi zrasla dugi len pa kusta repa; špilala njima je skupina Što ma čas

Lejpe fanke, kak se šika, hvalijo küjarci Mari Vajda Gašpar pa Erži Vajda Domiter

Kozar se je pa napuno oder, med velikim ploskanjom pa igranjom so ga zasedli folkloristi s Cankove, člani folklorne skupine Podkolonca. Primerno tomi cajti, so moški na obrazaj meli lafline (álarc) pa tak plesali goričke pa prekmurske plese. Za večerjo so pozvani pa domanji

ko skupine Što ma čas. Po veselici na fašenski torek je prišo čas, ka si malo počinejo muzikantje, dapa mi tó, pa se brezi »larme« pripravlamo na vüzem.

Marijana Sukič
Kejpi: Karči Holec

JEZIK MATERIN

V petek, 21. februarja, smo se spominjali mednarodnega dneva maternega jezika. Njegov namen je spodbujati spoštovanje lastnega in hkrati drugih maternih jezikov po vsem svetu oziroma ohranjati večjezičnost

Materni jezik določa način izražanja našega dojemanja sveta, z vanj zajeto mislijo nam omogoča izraziti stik s samim sabo in sočlovekom, in je najbolj avtentičen, primaren in intimen izraz našega bitja. Materni jezik za nas zajema vse, kar je, in izraža vse, kar je mogoče domisliti in, v okvirih umetnosti, tudi vse, kar je mogoče začutiti. Prav jezik, ki smo ga ohranjali skozi tisočletja, nas najbolj temeljno povezuje v narodno skupnost, in le na temelju neomajne zavzetosti zanj smo Slovenci lahko vzpostavili lastno državo. Zato je vsak naš človek z njim usodno sprijet in zato smo ga dolžni ohranjati, negovati in zagotavljati pogoje za njegovo nadaljnjo rast.

Šele na njegovi osnovi se lahko učimo sporazumevanja tudi v tujih jezikih, šele z močjo materinščine pa lahko po-

slovenimo tudi vse, kar je bilo izoblikovano v svetu, in s tem tudi svetovno izročilo spremene v del naše kulture, ki preprečuje sleherno omejenost. Materni jezik Slovencev ima srečo, da je danes eden od uradnih jezikov Evropske zveze. Vendar se tega pomena ne zavedamo dovolj, saj v duhu neprimerno dojete globalizacije podlegamo dominaciji le po številu govorcev večjega angleškega jezika, zaradi česar celo v javni medijski rabi njegov sistem vse bolj razpada, v mišljenju številnih se prilega tujemu pravopisu in zaradi prilagajanja elektronskim medijem številni že od otroštva izgublajo izrazno sposobnost in se odtujujejo od dojemljivosti za njegovo bogastvo, kar povzroča veliko duhovno siromašenje.

Take težnje se vse bolj kažejo tudi v našem šolstvu od začet-

ter jezikovne in kulturne raznolikosti. Poslanico o pomenu ohranjanja materinščine je za Slovensko matico napisal njen nekdanji predsednik, akademik prof. dr. Milček Komelj.

nih stopenj dalje, na univerzi, ki je nastala kot zagotovilo za razcvet slovenskega jezika in duha, pa se je treba zanj ponovno boriti, kar je nezaslišano. Številni bi ga zamenjali celo z angleščino, čemur se je potrebno z vsemi močmi upreti. Obuditi je potrebno zavest, da brez materinščine izgubimo sami sebe. Le materni jezik je sinonim za brezmejno kreativnost, s katero edino lahko približamo tudi kreativnost drugih kultur, katerih jezik je lahko prav tako zraščan s človekom, vendar je druge vrste, medtem ko je materni jezik naša najtesnejša medsebojna vez, ki sega v naše bistvo. Tega pa naj bi se zavedali nenehno, ne le na dan, posvečen maternemu jeziku.

Milček Komelj

(Prevezto s spletne strani Slovenske matice.)

Jezikovno usposabljanje

moupravi zagotovil finančno podporo z namenom izvajanja specializiranega izpopolnjevanja iz slovenskega jezika, ki poteka vsak teden med 1. oktobrom 2019 in 31. majem 2020, in katerega se udeležujejo tudi sodelavci Državne slovenske samouprave.

Na podlagi priporočila za usposabljanje javnih uslužbenec na specifičnih delovnih mestih, ki je bilo predlagano in sprejeto skupaj z ostalimi priporočili 17. seje Madžarsko-slovenske mešane komisije, je Državni sekretariat za cerkvene in narodnostne zadeve Urada predsednika vlade Državni slovenski sa-

Pod Srebrnim brejgom ...

... na slovenskom kraji vse tak dé, kak se lidam ne vidi najbole. Eške tadale se v parlamenti na prave, na lejve pa na srednje küpe skladajo. Vsi moudri, vsi najbole pošteni, vsi najboukše za lüstvo škejo naprajti. Depa kak vse vküper vögleda, eni drugim ne vörvlejo. Pa se tak lidgé med seuv tó talajo na naše, njive, ovakše pa takše. Vej pa vejte, kak tou dé. Vseposedi v toj našoj Evropi je gnako. Zdaj pa je tak, ka bi Janez Janša dun leko vküper nouvi kormanj sklau. Un bi premier grato.

Gvüšno, ka brezi korona virusa v tom mojom pisanji nejde. Pravijo, ka zagnouk ga v Sloveniji eške nega. Zavolé pa ga na Talanjskom geste. Cejli varaši so karantene gratali. V Benetkaj so karneval dojpovedali, nogomet je skur na nikoj prišo. Pa tou ranč na severi Italije, stera je vcejlak skrak Slovenije. Nisterni prejnji brodijo, ka bi Slovenija z Italijo granico doj zaprla. Prvi korona virus so na Hrvaškem tó najšli. Kak de s tou granico, sto vej. Kakoli, ka ga v Sloveniji eške nega, pa ranč zavolo njega edni velki kvar majo. Turistične agencije so dojpovedale za gezere pa gezere evronov aranžmajov. Cejla ekonomija čüjti, ka se tam doli godi. V mali ekonomijaj se tó tü pozna. Cejle kitajske restavracije so prazne, njive baute ranč tak. Tou se leko razmej, lidi je straj. Vrastva pa eške nega.

Brodim, ka je po vsej tej nevouli čas, ka kaj bole smešnoga ali nika takšoga na red pride. Slovenski policajge so vesejli. Nouvi helikopter so doubili. Depa eške z njim ne smejo lejtati. Nin maja mejseca do začnoli, dokejč vsefele ne obredijo, ka de krejdi. Tak do leko bole lejtali više avtoceste, gda turistična sezouna vövdari. Mogli do kontrolo delati, ka so si eni zbrodili, ka do ranč vleti skrak Lublane dva tunela popravljali. Ja, v tistom časi, gda se ranč tam na mourdije gezero pa gezero turistov pela. Leko pa, ka spoj nikoga nede. Leko, ka zavolo tistoga nebeskoga virusa niške nikam nede šou.

Zdaj pa eške na porabski kraj Srebrnoga brejga. Tam se nika trno lejpora čüje. Indašnji lutkarge so glavé vküper djali pa se zgučali, ka gledališče napravijo. Tou se rejsan lepou čüje. Prej, ka na gesen do z delom začnoli pa de se po tejm vidlo, če so eške tak dobri gé, kak so v šouli bili. Srebrni brejg tadale stogi pa čaka, ka se s toga zgodi.

Miki Roš

Zagovornica pri Fürjesu

Slovenska zagovornica v Parlamentu Erika Köleš Kiss je 25. februarja bila na vljudnostnem obisku pri državnem podsekretarju za narodnostne in verske zadeve pri Uradu ministrskega predsednika Zoltánu Fürjesu. Pogovarjala sta se o zadevah, povezanih s slovensko skupnostjo, dotaknila sta se tudi nekaj splošnih narodnostnih zadev.

FS

PREKMURJE

Slovenci v Kanadi

V soboškom Gledališči Park je bil prvo paut notpokazani dokumentarni film z naslovom Slovenci v Kanadi, steroga sta napravila Štefan Celec in Brigita Bavčar iz Zavoda Sončnica. Film, steri je bil posneti v preminaučom leti, kaže življenje Slovencev v Torontu in drugih krajih Kanade. Na premiero filma je v Mursko Soboto prišo tudi Peter Jožef Česnik, minister za Slovence v zamejstvi in po sveti. On je pravo, ka v tom velkom rosagi na drugoj strani Atlantskoga oceana žive okauli 40 gezero lüdi s slovenskimi korenjami. Med njimi so tudi erični lidge, od birauvov, padarov, gospodarstvenikov do vrhunskih športnikov.

Prvi Slovenci so prišli v Kanado pred približno stau lejti, gda je bila v Evropi velka gospodarska kriza. Po tistom jih je dosta odišlo živet v té rosag v cajti po 2. svetovni bojni. Celec in Bavčarjeva sta gorposikala tudi Prekmurce, steri so šli »s trebujom za krüjom« prejk velke vode iz Kroga, Trnja, Velke Polane in Murske Sobot. V filmi leko vidimo, ka se je v Kanadi nisteri Slovenec in Prekmurec oženo s Slovenko ali Slovencom, pa ka se ške gnesden družijo v slovenski društva, klubih in cerkvaj. Slovenci v Kanadi ohranjajo slovensko kulturo, plešejo in popevajo, svetijo slovenske svejtko in se pogučavlejo v domanjom geziku, spoj starejši.

Štefan Celec in Brigita Bavčar sta pred filmom Slovenci v Kanadi pripravila že štiri druge filme o Slovincaj, steri živejo v Avstraliji, Argentini, Urugvaj in Združeni državaj Amerike. Zdaj pa pravita, ka ta neka cajta ponücala tudi za snemanje filma o življenji Porabskih Slovencev.

Silva Eöry

Jože Rituper iz Pečõrovec - vodja pohodov po Goričkom

«Naši pohodi so nej tekmovalnja»

Pred desetimi lejti so se na Goričkom začnili organizirani pohodi (gyalogtúrák). »Ges sam meu idejo že pred 15. lejti, ka neka takšoga napravimo, in tau v okviru püconske kulturno-turistične zveze. Pa je te tam nekak nej bilou prave volé za tau. Delo sam tudi v Goričkom drüjštvi za lepše vütro, tam pa je ta moja ideja spadnola na rodovitno zemlau in tak smo meli prvo leto 36 pohodov. Po tistom smo malo zmenšali tau numero, zadnja lejta pa je v našo izkaznico pohodov (túraigazolvány) po Goričkom vpisanih od 39 do 44 pohodov,« pove Jože Rituper iz Pečõrovec, steromi so nej dugo toga nazaj pri Gradi na Goričkom hvaležni pohodniki prejk dali zahvalno listino za tau, ka se telko trga za organizacijo tej pohodov. Po pohodi, steri je meu ime Vsi smo zmagovalci, so bili raztalani tudi štirge, iz ilojce napravljeni »Gorički bočkori«, nagrade, stere so za tau, ka so lani preodili vsej 40 pohodov, daubili Vili Kutoš, Zoltan Podnevar, Jože Vrečič in Franc Gjergjek. Nagrade je vseküper daubilo 53 pohodnikov, med njimi sta bila tudi dva desetletnika, Florjan iz Puconec in Aneja iz Pečõrovec, steriva sta se narodila v prvom leti izkaznice, pa sta v leti 2019 opravila 10 oziroma 15 pohodov.

»Naši pohodi so nej tekmovalnja (verseny), vej pa mi neškemo, ka se trno brž dé, liki tau škemo, ka se mamu vsi faj. Ges vsakšo leto dem na večino pohodov, tak ka sam jih v deseti lejtaj napravo že več kak tristau. Lani sam biu na 36 pohodaj, falü pa sam štirikrat in tau samo zavolo toga, ka sam biu betežen,« pravi vodja pohodov po Goričkom, steri je trno veseli, ka njemi je letos uspelo prepričati organizatore, ka so začette pohodov premeznili ali na malo ranejšo ali kesnejšo võro. »Vleti je najboukše, če leko začne-

mo že v devetj võri, tak ka zadvečarka leko lidge tudi ške ka napravijo doma. Letos, gda je že enajsta pohodna izkaznica, v njoj pa je 41 pohodov, mamu tudi prvo paut tak, ka se niti gnauk ne

hobi. Gda je ške odo v gimnazijsko, tau je pred več kak 40. lejti, so v domanji vesnici ustanovili Kulturno-umetniško društvo Matej Bor: »Te so bili eni kvizi z naslovom Spoznavajmo svet in domovino, stere je pri-

Jože Rituper je vodja pohodov po Goričkom

prekrivata dva pohoda, pa niti sta nej na en den. Zdaj nam je tau prvo paut gratalo,« ške raztolmači Jože Rituper in cujda, ka gé en »vrajži keden«, med 26. aprilom in 4. majom, gda de v dvanajsti dnevaj celau šest pohodov. Ovak

pravlo Radio Slovenija. Tau je bila fejest poslušana oddaja. K nam so radijci radi prišli, in tau večkrat, ka smo jih radi gostili, tak ka smo te bili pečõrovski pojdje glavne face na Goričkom. Pouleg toga smo v našon drüštvi na nogé

Na pohodi z naslovom Vsi smo zmagovalci so raztalali nagrade naj pohodnikom za leto 2019; Jože Rituper čepi prvi s prave

pa v izkaznici točno piše, gda in gé se začne kakši pohod, pa tudi kelko trbej plačati: »Tisti, steri pohod organizera, se sam odlauči, kelko de proso. Običajno je tau okauli sedem evrov. Včasí se tau enim ne vidi ali dostakrat jim pravim, ka bi jih tau, ka za tej peneze dobijo za gesti pa piti, nindri indri več koštalo.«

Nej pa so samo pohodi tisto, s čim se Jože Rituper spravlja, s čim se tau samo eden njegov

postavili ške gledališko skupino. Iz gledališča na trati je zdaj grato festival Prefrigani zgrebaš, na steroga radi pridejo tudi gledališniki iz Porabja. In če vas zanima, zakoj zgrebaš, tau je zatau, ka so inda svejta tak zvali Pečõrovčare. »Če nam je v osnovni šauli što pravo, ka smo zgrebaši, smo trno čemerni bili, pa so že pesnice letele. Gnesden je inači, zdaj smo ponosni na tau, ka smo zgrebašge. Tau

je človek, steri predelüvle len v platno. Pravijo, ka so bile v naši vesnici tri ali štiri tkalnice, v sterij so se s tem delom spravali, pouleg toga je vsakši ram meu njivo, na sterij so pauvali len,« je ške raztolmačo sogovornik, steri si svoj vsakdanejšni krüj slüži na Ekonomski šoli v Murski Soboti, gé že 30 lejt vči: »Trno rad včim in trno rad sam z dijak. Včim strokovne predmete, se pravi znanja, stera nücajo pri odavanji v bautaj.«

Jože Rituper pravi, ka je hvaležen tudi svoji držini, stera ga pisti, ka skur vsakši konec kedna dé na pohod, pouleg toga je aktiven tudi v dosta drugih društva in zvezaj v püconski občini, gé je tudi svetnik (önkormányzati képviselő) in urednik občinskih novin. Držina je bila ponosna na njega tudi te, gda je konec preminaučoga leta pri izbori za Pomurca leta 2019 končo na drugom mesti. »Ge sam ob razglasitvi na Murskom vali pravo, ka je nej tau priznanje samo za mene, za Jožija Ritupera, liki za vse tista društva, stera sodelüvlejo, pa za 30 gezero tistih, steri so v vsej tej lejtaj prišli na goričke pohode. Istina je, ka mora nikak tej papere vküper vleči, si vzeti cajt za tau, ali mene veseli, gda vidim, ka je iz vsega toga gratalo. Mamu tudi nauve ideje. Tak škemo, ka bi prišlo tak daleč, ka bi vsakši pohodnik večino reči noso s sebov, tudi kakšo kupico in sklejco, ka ne bi delali smetkov pa nücali preveč plastike. Glede na tou, ka na naše pohode dosta lüstva pride tudi z drugih krajov, spoj iz okolice Radenec in Gornje Radgone, mo mogauče ške tam kakši pohod cuj vzeli k nam,« je na konci ške povedo Jože Rituper.

(Kejp na 1. strani: Pred pohodom se trbej s paperi spravlati.)

Silva Eöry
Kejpi: Silva Eöry in osební arhiv Jožeta Ritupera.

Eške gnauk o fašenskoj povorki v kejpaj

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Evropski bizoni v Kradanovci

Istina, ka pri nas v Porabji pa ranč tak v Őrségi so nikdar nej bili bizoni (bölény), depa zdaj je že mamó. Narodni park Őrség je lani več parov pripelo na kradanovski tau. V Porabji, kak so starci pripovedjali, so zvün krav pa konjov gnauksvejta bili še bivoli, s sterimi so orali pa ji v kaule pregali. Bivoli so na Vogrsko s Törki prišli, steri so z njimi žmetne štúke vlačili. Potejm pa kak pri nas tak po cejlom Vogrskom ji je lüstvo doma na gazdiji nücalo. Zato ka so močni bili, nej so bili aklavi, vse so podjeli, kakšna koli trava ali gosterdja je tau bilau. Starejšo lüstvo je večkrat pripovedjalo, ka samo na tau je trbelo fejest skrb meti, gda so je v kaule pregli, nej ka bi mimo vode šli z njimi. Zato ka fejest so radi meli vodau pa tašoga reda so s kauli vret nutra v mlako odišli.

Bizonov v našoj krajini nikdar nej bilau, Narodni park Őrség ji je zato sé pripelo, aj dolapodjejo, dolaspucajo taše travnike, travniške sadovnjake, steri so nutzaraški, najbóla s trninov. Že zdaj se vidi, ka je dobra odločitev bila bizone na pomauč parzvati, že več hektarov travniški sadovnjakov so vöspucali. S tejm se je na nauvo začnilo življenje v tej sadovnjakaj, prišli so srne, djeleni pa divje svinje, steri so djeseni lopau djaboke gorapodjeli s tal. Pa ranč tak so se sove pa djastrebi tó pokazali, istina tej so nej po djaboke prišli, liki po voluhare.

Karči Holec

Zaman se je zagovornica zamaskérala, je nej vujšla flajsnim čistilkam

Trgé krali so malo žalostni, ka je konec fašenskoga cajta

»Vrag aj te vzeme, Lenka«

Fašenska povorka penzionistov je prinesla veseldje v Varaš

Zvezdina kralica je ovadila, ka že više dvajsti lejt odi na povorko

Čálarice so mogle lepau gorpomesti poštijo pred fašenkami

Sakalauvske maškare je pripelala vrla delavka s fabrike (županja)

Združeni goslarje so v centri Monoštra pravo veselico naredili

Té dvej sta gvüšno zagnali zimo ...

OD SLOVENIJE...

Pahor predlagal Janšo za novega predsednika vlade

Predsednik republike Borut Pahor je po srečanju z Janezom Janšo Državnemu zboru predlagal, da predsednik stranke SDS postane novi predsednik slovenske vlade. To se je zgodilo po tem, ko so stranke SDS, SMC, NSi in DeSUS podpisale koalicijsko pogodbo. Pahor je izrazil zadovoljstvo, da bo obdobje politične negotovosti po odstopu Marjana Šarca s funkcije predsednika vlade relativno kratko. Po njegovih besedah je to za Slovenijo pomembno tako zaradi politične stabilnosti kot tudi nujnosti, da vlada opravlja delo s polnimi pooblastili. Spomnil je, da v njegovem mandatu do menjave vlade prihaja že četrtri. Tudi tokrat nove vlade kot predsednik republike ne bo ne podpiral ne zaviral, ampak bo z njo sodeloval. »Želim si, da bi bilo sodelovanje tvorno in v korist naše države in vseh ljudi,« je še dodal Borut Pahor in ob tem pozval k dialogu in sodelovanju brez slehernega izključevanja. Janez Janša je opomnil, da je Slovenija glede na volilni sistem obsojena na koalicijske vlade. »Te so lahko uspešne, če partnerji v koalicijski razmerja vstopajo iskreno, če so suvereni in so sposobni sklepati kompromise,« je še poudaril. Koalicijska pogodba med drugim napoveduje postopno dvig sredstev za občine, učinkovito varovanje državne meje in uvedbo univerzalnega otroškega dodatka. Na področju varnosti med drugim predvideva postopno uvajanje naborniškega sistema in šestmesečnega vojaškega roka, »ureditev razmer v policiji« in dosledno spoštovanje azilnega postopka. Pričakovano napoveduje tudi uresničitev odločbe ustavnega sodišča glede enakopravnega financiranja osnovnih šol in predvideva dograditev sistema financiranja znanstveno-raziskovalne dejavnosti.

Forum v Slovenski vesi

21. februarja se je slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss v Slovenski vesi srečala z volivci, srečanje je organizirala Slovenska samouprava Monošter-Slovenska ves.

FS

Skupna seja

Komisija za narodnosti madžarskega Parlamenta in Zveza državnih narodnostnih samouprav sta imeli 24. februarja skupno sejo, na kateri so razpravljali o proračunskih zahtevkih narodnosti v osnutku proračuna za leto 2021. Govora je bilo tudi o poročilih Nacionalne volilne komisije in Nacionalne volilne pisarne o volitvah narodnostnih samouprav v letu 2019. Predsedniki državnih narodnostnih samouprav in člani komisije za narodnosti so usklajevali tudi priprave na popis prebivalstva, ki bo potekal leta 2021.

FS

Člani kluba za zdravje v Slovenski vesi

Prvi letošnji pohod članov kluba za zdravje Harmónia je vodil v Slovensko ves. Ogledali so si kapelo sv. Florjana, obnovljeni spomenik padlim v 1. in 2. svetovni vojni. Domov so se napotili preko hribčkov med Slovensko vesjo in Monoštrom, da bi lahko uživali tudi v lepem razgledu. Med potjo so se ustavili pri Mariji Lang, ki jim je ponudila flancati (po porabsko skaldje) in pijačo.

LRH

Maškarada na Gornjem Seniku

Na veseli glas harmonike in med veselim vriskanjem so se naše malčki in učenci DOŠ Jožefa Košiča napotili na pustni torek iz osnovne šole v kulturni dom, kjer je tričlanska komisija (ravnateljica Ildiko Dončec Treiber, predsednica ZSM Andrea Kovács in predsednik DSS Karči Holec) izbrala najboljše maškare. Njihovo delo ni bilo enostavno, saj kot so poudarili, so vse maškare bile zelo domiselne. Po nastopu priložnostne plesne skupine so otrokom pripravili srečolov, nakar se je začel disko in je s svojo glasno glasbo gotovo odgnal zimo.

LRH

Zamenjali bodo okna na stavbi monoštrske samouprave

21. februarja so svečano podpisali pogodbo, na podlagi katere se bodo zamenjala okna na stavbi monoštrske občine. Občina je bila uspešna na projektu, ki ji zagotavlja v ta namen kakih 11 milijonov forintov, manjkajoči del bo zagotovila občina iz lastnih sredstev. Vsa dela bodo stala malo več kot 22 milijonov forintov.

Monoštrska občina ima svoje prostore v nekdanjem cistercijskem samostanu, ki je bil zgrajen okrog leta 1740. Okna na stavbi so v zelo slabem stanju, zato jih je potrebno nemudoma zamenjati, je povedal monoštrski župan Gábor Huszár, ki je pogodbo na podlagi odločitve komisije za javna naročila podpisal s samostojnim podjetnikom, znanim mizarjem iz Monoštra Tiborjem Lászlóm.

Zamenjava oken na vzhodnem pročelju stavbe se bo predvidoma končala do konca junija.

LRH

Slovenske ljudske pripovedjst - nej samo za mlajše - 48.

Kak je Pavliha kukca audo

Pavliha je biu eden sami sin svoje materé. Sploj ga je rada mejla, če rejsan se je dosta mogla čemeriti ž njim. Živela sta v ednoj maloj, depa svojoj iži. Gda je mati odišla z daumi, je Pavliho vsikdar samoga njala doma. Vörvala je, ka go sin bauga, vej pa moremo pripoznati, ka je Pavliha rad baugo. Ka so ma zapovödali, je vse djenau napravo, ranč za eden vlas nej ovak. Gda pa je mogo nika po svoje včiniti, je vsikdar norijo napravo.

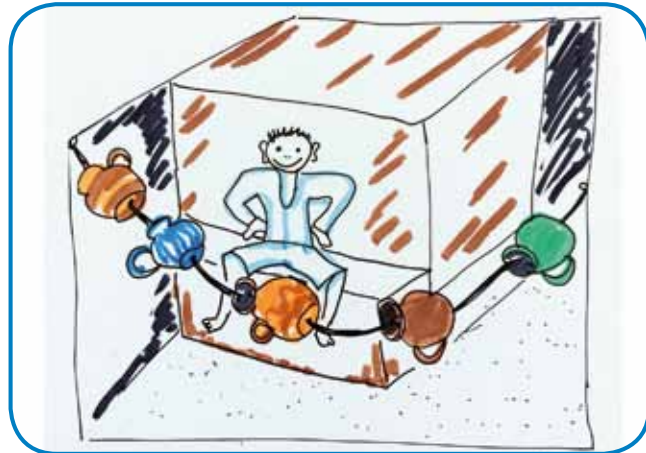
En den je biu Pavliha sam doma. Gda je mati z daumi üšla, ma je zapovödala, aj ne razkapa po rami, kak je šegau emo. Eške poseba ma je pravla, ka ne smej k peči titi, vej pa v piskri pod pepelom edna strašna stvarina, »kukec« sedi. Mati je prtila Pavlihi, ka ma kukec včasik oči vöskopa, če samo pokukiva v peč. Pavliha je vörno obečo, ka de baugo. Eške z rama vö nede üšo, liki de pri peči sejdo.

Ka pa je biu té »kukec«? Puni pisker sreberni tolarov, lepau posipani s pepelom. Mati je je skrivala pred Pavlihom, vej je pa znala, zakoj. Poznala je Pavlihe šego, ka rad po rami razkapa, gda je sam doma. Bodjala se je za tolare, Baug vej, ka bi Pavliha ž njimi napravo, če bi je najšo. Brodila je, ka so v peči najbolje na varnom skriti, zatok je je tá dala. Sinej pa je pravla, ka v peči kukec sedi, šteri ma oči vöskopa, če samo nutpogledne. Mislila je, ka tak najležej skrije tolare pred Pavlihom.

Komaj je mati odišla z daumi, je v vés prišo eden majster, šteri je fejst kričo na poštiji ino svoje piskre odavo. Depa niške se je nej zgloso, ka bi kaj küpo. Samo mlajši so ga nastrgavali, skoro so ga prebodnili z očami.

Pavlihi se je tö tak vidlo, ka se na poštiji nika špajsnoga godi. Sploj je najgir biu, sto je vöpogledniti, de je pa nej pozabo, ka je materi obečo. Lepau je doma austo, če rejsan

se ma je vidlo, ka čüje kukca mrnjaviti v peči. Trauso se je od straja kak šiba na vodej ino premišlavo, kak aj kukca vö z iže spravi.

Gda je majster vüdo, ka na poštiji nika ne odá, je začno svojo blago pri izaj ponüjati. Začno je z ramom, gde je Pavliha pri peči trepeto. Staupo je v künjo ino skričo:

»Neškeš kaj küpiti?«

»O, nej, nika nej!« se je zgloso Pavliha od peči, »materé nega doma. Ednoga kukca pa vam leko odam, če želejte. Rejsan falo ga dam.«

»I, zakoj pa nej? Pokaži mi ga, ka donk vidim, kakši je te kukec,« je pravo majster. »No, gde ga maš?«

»Ge vam ga že ne pokažem. Sami si ga ziškite, če ga škéte videti. Poglednite v peč, v piskri küči. Ge se eške pred peč ne pokisim staupiti, vej je pa kukec strašna stvarina,« je pravo Pavliha.

Majster je dojdjau svojo blago ino staupo k peči, ka bi nutpogledno. Gda se je povrno, je pravo:

»Vüdo sem ga. Pa rejsan je strašna stvarina, skoro me je v naus vgejla. Depa küpim ga pa ga doma mesto pisa privežem. Vejš ka, pojbiček, ne 'va se anglala: vse svoje piskre ti dam za njega. Eške baukše bau za té, vej te pa rejšim od kukca. Stvarina bi ti za en malo prekopala peč, vej pa čüti, ka si sam. Te si pa fertig. Si zadovolen s plačilom?«

»Oj, oča, kak ste pa dobri! Samo brž spravite kukca s

peči ino bejžite ž njim. Mati do gvüšno radi, ka sem kukca tak dobro audo. Zdaj do donk brezi skrbi žgonke küjali,« je biu veseli Pavliha.

Majster je za en malo rejšo Pavliho od kukca ino se brž napauto dale. Rad je biu, ka je svojo blago tak brž ino tak dobro audo.

Pavliha se je zdeno, vej se pa ma je več nej trbölo bodjati od kukca. Od samoga vesel-dja je nej znau, ka bi včino. Brodo si je, kak de mati vesela, gda zvej, kak drago je kukca audo pa kak je rejšo izo od te strašne stvarine. Ka bi pa mati včasik vidla piskre, gda prejk praga staupi, si je Pavliha nika po svojoj glavej vözburo. Pöd vsikšoga piskra je prejkzläknjo ino vse na edno žnauro od edne stené do drüge gorzvezo. Sam pa je gorseu na gniške, ka bi mati včasik vidla, ka se gi več nej trbej bodjati od kukca. Vej pa se zdaj več Pavliha tö ne bogi od njega, zatok pa pred pečjauv sedi.

Dugo, dugo je sejdo, depa je nej mogo včakati. Srečno odavanje ga je tak peklo v srce, ka bi ga materi najraj po telegrafi na znanje dau. Depa

tau je tistoga ipa eške nej bilau mogauče, zatok je tam njau piskre pa ram, ino leto prauti materi. Gda go je najšo, pa je nej mogo tak brž pripovejdati od svoje sreče, kak bi rad. Djeklau je svojoj materi, ka do prej aucigamau brezi srkbi segali v peč, vej pa več nega kukca. Bogato ga je audo ino za njega daubo več piskrov, kak je do tega mau cejla vés mejla. Mati pa se je nej tak fejst radüvala tajoj novici.

»Lepau si vözdalo z menov,« ma je pravla. »Za en küp črepnjá si dau svojo erbo. Dvejstau sreberni tolarov ti je tisti majster odneso. Zdaj ga pa iški, če vejš, gde. Baug vej, što je biu ino gde je že. Od pokojne materé sem dobila te tolare ino zatok sem do tega mau tak skrb mejla na nji, ka bi ti kaj erbe emo ...«

Mati je več nej mogla gučati, vej so gi skuzé tak polejvale lica, ka je komaj vidla pred sé. Šla sta zdravan prauti domi. Materi so skuzé malo pose-nile. Gda pa je zaglednila, kak je Pavliha vse piskre na nikoj djau, so se gi pá začnile skuzé lejvati po licaj. Prva je eške vüpala, ka donk za piskre malo penez nazaj dobi, če je odá sausedom. Zdaj je nej najšla reči, ka bi siná redno ošimfala. Tri dni je den-nauč djaukala za tolarami.

Pavliha pa je edno rejč nej črkno. Kak liki bi ranč nika nej šteru njene britke skuzé, šteri je bilau več kak tolarov. Tak je Pavliha brezi erbe austo.

Na domanjjo rejč obrno:
-dm-

Ilustracija: -mkm-

... DO MADŽARSKE

Pobuda za mednarodni dan spomina na žrtve komunizma

Madžarska vlada se je odločila, da bo Organizaciji združenih narodov poslala osnutek sklepa, da se izbere primeren termin za mednarodni dan žrtv komunizma. »Čas je že, da največja mednarodna organizacija prizna grozodejstva komunizma, s katerimi je povzročil veliko katastrof, je zapisal na svoji facebook strani minister za zunanje zadeve Péter Szijjártó in dodal, da po večdesetletni sovjetski diktaturi Madžari res ne bodo nikoli pozabili zločinov komunistične diktature. Več stotisoč žrtv in družinskih tragedij nas opominja na dolžnost in odgovornost, da najdemo dan, ko se jih bomo spominjali. Medtem ko imajo svoje svetovne dneve že čaj, jazz-glasba ali tudi kolesa, je že čas, da OZN odpravi neprimerno stanje, da v spomin vsem žrtvam komunizma najde primeren dan, je utemeljila predlog madžarska vlada.

Politično gledano je država razdeljena na tri dele

Po najnovejši raziskavi agencije za merjenje javnega mnenja Závecz Research lahko volivce na Madžarskem razdelimo na tri, skoraj enake dele: tretjina jih je provladnih (31 %), tretjina opozicijskih (35 %) in tretjina neopredeljenih (33 %). Omenjene skupine zelo različno vidijo in ocenjujejo položaj države. Medtem ko 87 odstotkov provladnih volivcev meni, da grejo na Madžarskem stvari v dobro smer, 92 odstotkov opozicijskih volivcev misli prav obratno, torej, da se stvari v državi razvijajo v slabo smer. Tisti opozicijski volivci, ki imajo pozitivno mnenje, so večinoma starejši od 60 let. Bolj kritični so tudi neopredeljeni volivci, 62 odstotkov jih meni, da se stvari razvijajo v negativno smer. Pozitivnih je le 22 odstotkov, to so predvsem ljudje v večjih mestih.

Raziskava ugotavlja, da so provladni volivci politično aktivnejši kot opozicijski, saj bi jih šlo na volišče, če bi zdaj bile volitve, 75 odstotkov, opozicijskih pa le 63. Najbolj apolitični so neopredeljeni volivci, le 21 odstotkov bi se jih udeležilo volitev.

PREJK TELEFONA JE VSIKŠI VEČER VIDIM

Agico Holec vsikši dobro pozna v Porabji, že dolgo lejt je ravnateljica Dvojezične osnovne šole v Števanovci pa predsednica Slovenske narodnostne samouprave. Depa zdaj se neva od tauga pogučavala, zdaj je nam stare kejpje poiskala doma pa od tauga de nam pripovedjala. Telko se zato leko tapovej, ka je nej mejla leko živlejnje, mati ji je mrla, gda je Agica dvej leti stara bila, pa na žalost dva Agicina brata sta že tō za njauv odišla.

- *Agica, kak tau, ka med tvojimi kejpji nega taši, gde si mala bila, samo taše maš, gda si že vekša.*

»Najstarejši tjejp, ka ga od svoje družine, od očeta, od matare pa od brata mam, je te mali tjejp. Tōj sem dja zato

- *Tvoja prava mati je odkec bila?*

»Moja mati je iz Otkovec bejla, tak so se zvali ka Kaucini,

Agica Holec s svojim zdavanjskim kejpom v rokej

oča je pa od Madjarni bejo. Gda je moja mati mrla, te se je oča znauva oženo za leto pa pau. Dva brata sem mejla, depa na žalost zdaj sem že

odtejstac je v penzijo odišla. Depa večkrat je tjojala v Pionirskom tabori, če je kakšna vekša prireditev bejla.»

- *Ona je vönavčena tjojarca bejla?*

»Ona je vönavčena tjojarca bejla, kakoli je bilau v vesi, kakšno gostüvanje, njau so vsigdar zvali. Od tauga je dosta pripovedjala, tjelko je mogla tjojati pa pečti, zato ka prvin je gostüvanje nej en den bilau, bola dva, tri. Še potejstim, gda je v penzijo prišla, je dosta tjojala kaulakvrat sausedom, kak pri Robajnini, Gyürvi, Madjarni pa pri Retani.

- *Ti si se kaj tō navčila pečti pa küjati?*

»Dosta sem se navčila, dja tü trno rada pečem, vejn bola raja kak tjojam. Depa dočas sem dja gorarasla, kak oča tak ona je tü delat odla. Zavolo tauga sem dja bola pri babi, pri Madjarni Ilonki bejla, gda sem domau s šaule prejšla. Bilau je tak, ka sem še tam spala. Brata sta vekšiva bila, obadva sta delala, Karči je v Ajki bejo v rudniki.»

- *Lopau ste živeli pa te si gnauk samo sama ostala.*

»Teško je bilau, zato ka tau je tak eden za drugim šlau, mlajši brat je tōj na barddej spadno pa mrau. Deset lejt smo te tak tabili, pa te se je gnauk začnilo, ka najprvin je brat, te oča je v špitala prejšo, naslednje pa te še mati. Tak ka trdjej so v špitalaj bilej, pa te v ednom tjedni sta dva mrla, oča pa brat, za leto pa pau pa te še mati. Človek je najbola tak vpamet vzejo, ka je sam, ka gda si domau üšo, te je prazen ram čako, niko-ga nej bilau, sto bi ti dvera aupro.»

- *Te tretji je že bola veseli tjejp, tü sta se z možaum ženila.*

»Cejla družina je dolavzeta, depa kak vidiš, s tauga zvün

nas že samo Marti pa Bejbara Karči živeta. Pa če tak gledamo, ranč je nej bilau tak davnik, leta 1986.

- *Velko gostüvanje bilau?*

»Nej, v Števanovci v cerkvi pa v kulturnom daumi sva

če v šaulo ali v cerkev dem, pa tašoga reda mi dostakrat na misli pridejo tisti, steri tam počivajo, gda mimo groba dem. Dostakrat pravijo, ka lüstvo dočas trbej poštüvati, dočas živejo, tau je istina,

Mati pa oča s starejšim bratom po prvoj spauvedu

se zdala, potejstim pa tōj depa zato tau tü nej vseedno, doma pri Lalina je bejla edna večerdja, gde nas je štirideset bilau.»

depa zato tau tü nej vseedno, gda so pokopani, kak grob na skrbi maš, kelkokrat deš k grobi, mešo plačüveš zanj, svejče vožigaš, zato ka tau vse tau pomeni, ka brodiš nanje pa nej si je pozabo.»

- *Malo bola vesela tema, dva mlajša maš, enga pojba pa edno deklo, stera se je že oženila pa dva deteta rodila, tak ka si babica gratala.*

»Tau je velko veseldje zame, istina, ka sem zdjibejla več bližnji iz moje družine, depa dau-bila sem dva vnuka, samo tau je baja, ka so malo daleč. (Hčerka se

je oženila v Slovenijo, gde je študirala. op. pisca.) Človek že kumaj čaka, gda domau pridejo, sreča je, ka je že ta moderna tehnika pa prejk telefona je v živo leko vidim vsikši večer.»

(Kejp na 1. strani: Agica je po profesiji vzgojiteljica, »njeni mlajši« v števanovskom vrtci.)

Karči Holec

Mati, stera go, je gorzranila, je küjarca bila; s svojimi sodelavci v Varaši pred Koronov

nej gor, ka te sem se dja še nej naraudila, moj brat je edenajset lejt starejši, ta prva spauved je te bila, gda je on osem lejt star bejo. Dva starejša brata sem mejla, leko bi tak prajla, ka sem dja taša tjesna bejla. Gda sem se dja leta 1966 naraudila, za dvej leti je moja mati mrla, tak ka dja se na njau ranč ne spomnim. Mejla sem eden tjejp, gda ona name drži, depa zdaj sem ga nej najšla.»

sama ostala.»

- *Na taum malom kejpji je že tvoja »druga« mati (mačija) dolavzeta, depa nej sama, liki več žensk pa eden moški je še med njimi, sto so tau?*

»Te tjejp so v Varaši naredli pred Koronov, gde je delala kak tjojarca, ranč tak kak vsi drugi, ka so še na tjejpji. Gda so Korono zaprli, te je pa v Rešti üšla delat, kak je železniška postaja pa te tak

Zdavanjski kejp Agice pa Lajoša Holec

- *Paulak pri cejntora si doma, vejn, ka dostakrat deš prejk po cejntora, gda v šaulo deš, tašoga reda teba tō gvüšno na misli pride, kak dosta lüstva počiva že tam pa nej samo iz družine, liki vaščani tō.*

»Dostakrat človeki na misli pride, če samo deset lejt gledamo, kelko je nas zdaj že me-nje. Dja dostakrat prejk dem,

PORTRETI NAJVEČJEGA SLOVENSKEGA PESNIKA FRANCETA PREŠERNA

»Bodi učen ali neučen, kmet ali gospod, mlad ali star – umel ga bodeš, ako ti le ne manjka srca; kajti on je pisal svoje pesmi iz srčnih občutkov in zatorej segajo v srce! Cvet njegove lirike so sonetje, venec njegovih poezij pa Krst pri Savici, o kateri prekrasni pesmi žali bog tukaj ne moremo kaj več govoriti.« Tako je o Francetu Prešernu, največjem slovenskem pesniku, zapisal leta 1867 enaindvajsetletni Fran Levec v svoji maturitetni nalogi iz slovenskega jezika z naslovom Kratka povestnica slovenskega pesništva po raznih književnih dobah.

Podoba Franceta Prešerna (1800-1949), največjega slovenskega poeta, je pritegnila številne slovenske umetnike. Nastajale so raznovrstne upodobitve, še posebej zaradi tega, ker Prešeren nikoli ni bil portretiran za časa svojega življenja, kar je umetnikom predstavljalo dodaten ustvarjalni izziv. Posthumno, leto dni po pesnikovi smrti 1850, ga je z oljnimi barvami po spominu naslikal avstrijski slikar *Franz Kurz zum Thurn und Goldenstein*. Umetnik je bil Prešernov prijatelj, vendar pa je potrebno poudariti, da po vsej verjetnosti slikar ni videl poeta kar nekaj let pred njegovo smrtjo. O verodostojnosti portreta pa lahko ugibamo tudi zaradi tega, ker je bilo Goldensteinovo umetniško znanje dokaj skromno.

Slovenci so že v drugi polovici 19. stoletja vedeli, da je nekaj »narobe« z Goldensteinovo malo oljno sliko (27 x 21,5 cm). Novice so namreč zapisale, da je Goldensteinov portret »zlo enak« slavnemu pesniku – ne pa tudi povsem enak, verodostojen oziroma avtentičen. Za avtentičnega lahko označimo le portret, ki je naslikan za časa portretiranja življenja, upodobljenec pa naj bi tudi poziral umetniku. Prvi kupec Prešernovega portreta, ki ga je upodobil *Franz Kurz zum Thurn und Goldenstein* je bil France Potočnik, ki ga je leta

1851 prepustil v hrambo Janezu Bleiweissu.

Z Goldensteinovim portretom

Franz K. von Goldstein, Portret F. Prešerna, 1850

pesnika se Slovenci niso mogli sprijazniti predvsem zaradi njegovega po vsej verjetnosti nerealnega izgleda. Slikar je žal Prešerna naslikal v nepravem trenutku pesnikovega življenja,

Frančišek Smerdu, Prešernov kip, Kranj

ko je njegovo telo že uničevala bolezen. Podoba ostarelega, povešenega, mešičkasto zabuhlega pesnikovega obraza je marsikoga navdala z nelagodjem. Po splošnem mnenju Goldensteinov portret prav tako ni dajal vtisa, da je na njem upodobljen »pesnik«. Rečeno je torej bilo, da gre za upodobitev običajnega meščana, slehernika, ne pa pesniškega ali umetniškega genija. Zato je sledila vrsta novih portretnih poskusov, da bi se približali Prešernovemu fizičnemu videzu oziroma njegovemu pesniškemu liku – na primer

prva kiparska upodobitev, prva objavljena grafika, oboje v šestdesetih letih 19. stoletja.

Potrebno je vedeti, da se pesnik France Prešeren za časa svojega življenja nikoli ni želel portretirati ali fotografirati. Umetnostni zgodovinar Damir Globočnik, ki je na temo Prešernovih portretov napravil tudi doktorat, pravi, da so le-ti zagotovo eden najbolj neobičajnih motivnih problemov slovenske likovne umetnosti in kulturne zgodovine. Hkrati omenja, da Prešernove likovne upodobitve nastajajo že poldruugo stoletje, saj se vendar spodobi, da imamo Slovenci na voljo primerno število reprezentančnih pesnikovih »portretov«. Problem nastopi ob soočenju z dejstvom, da se je Prešeren izogibal portretiranja oziroma fotografiranja, tako da svojim častilcem – hote ali nehote – ni zapustil verodostojnega portreta.

Gorenjski muzej v Kranju se vsako leto pred slovenskim kulturnim praznikom, 8. februarjem, spomni največjega slovenskega pesnika. Še posebej zanimivo je bilo leto 2017, ko se je Damir Globočnik spoprijel s pripovednimi prizori iz Prešernovega življenja. Nastala je razstava v galeriji Prešernove hiše v Kranju, kamor je pesnik kot odvetnik prišel leta 1847, dve leti pred smrtjo. Rdeča nit predstavitve so bili prizori iz pesnikovega življenja, kot so si ga predstavljali nekateri slovenski likovni umetniki v različnih časovnih obdobjih. Tako kot so raznolika časovna obdobja in ustvarjalci Prešernovih podob, so različne tudi tehnike, ki so jih uporabila bolj ali manj znana imena slovenskega likovnega sveta – od Mihe Maleša, Hinka Smrekarja, Maksima Gasparija, Elka Justina do Milana Bizovičarja, Dunje Kofler, Marjana Belca ter mladega in drznega avtorja stripa Andreja Štularja. Potrebno pa je poudariti, da se je s Prešernovim portretom še posebej natančno ukvarjal slikar in grafik Božidar Jakac. On je namreč vse, kar je bilo povezano s pesnikom, temeljito preštudiral, da bi preko portretov čim bolj zadel bistvo pesnika. V njegovi Kartografski in slikovni zbirki je ohranjen

portret Prešerna, ki ga je Jakac poklonil Ani Levčevi v zahvalo, ker mu je posodila Goldsteinov portret Prešerna.

Glede kiparskih upodobitev

Maksim Gaspari, Portret F. Prešerna, risba, 1907-8

Franceta Prešerna je prvi doprinski kip ustvaril Franc Ksaver Zajec leta 1865 v sodelovanju z Bleiweisom in Goldensteinom. A žal se je omenjeni kip kmalu izgubil, našli pa so ga šele leta 1980, ko ga je Andrej Gogala,

Ivan Zajec, kip Prešerna v Ljubljani, 1905

urednik pri Državni založbi Slovenije, kupil od zasebnika na Bledu. Ker je bil kip narejen iz mavca je bil zelo poškodovan, Prešernova podoba pa komaj prepoznavna. Leta 2000 je bil izdelan bronasti odlitek Zajčevega doprinskega kipa, ki je sedaj veličastno postavljen v Vrbi pred pesnikovim domom.

Ob stoletnici Prešernovega rojstva, leta 1900, so si Slovenci prav tako zaželeli pesnikov kip

v glavnem mestu – Ljubljani. Ob tem je bil že leto prej razpisani natečaj, na katerem je bilo izbrano kiparsko delo Ivana Zajca. Prešernov kip, ki so ga nato postavili v samo srce Ljubljane, med Plečnikovim Tromostovjem in Frančiškansko cerkvijo je bil »posvečen« 10. septembra leta 1905. Spomenik predstavlja celopostavni portret pesnika s knjigo v roki. Nad njim se sklanja muza pesništva, ki mu nad glavo drži lovorovo vejico.

Pesnikovo skulpturo so prav tako leta 1952 postavili v Kranju, ob stoletnici namestitve Prešernovega nagrobnika. Kiparsko delo je ustvaril Frančišek Smerdu, ki je bil velik specialist tako za malo kot

za spomeniško plastiko velikega formata. Kip je nameščen v mestu pred Prešernovim gledališčem.

Kadar pa se omenja najbolj priljubljene domišljjske Prešernove upodobitve, zagotovo prednjači tista, ki jo je upodobil slikar, pesnik in Prešernov občudovalec, Maksim Gaspari. Najbrž je tudi on prvi upodobil pesnika radostne volje v spremstvu lepega dekleta. Na upodobitvi dekle v imenu hvaležnih Slovencev Prešernu zatika nagelj v gumbnico. Prizor, zamišljen pred značilno slovensko veduto s cerkvico na hribočku, obkroža okvir iz secesijsko stilizirane ljudske ornamentike. Osrednji motiv okvirja je niz 14 src, v katera je Gaspari zapisal začetke pesnitev Sonetne-

ga venca. Ta prisrčna Gasparijeva risba je bila leta 1905 izdana na razglednici. (*Na naši 1. strani.*)

Iz navedenega lahko torej razberemo, da so bile upodobitve našega največjega pesnika vedno mikavne. Prešeren pa bo glede na pomemben prispevek k razvoju slovenske poezije velik izziv za slovenske umetnike tudi v prihodnje.

Mojca Polona Vaupotič

»NAŠ ŽITEK INO KRV!« - NAŠ OVES PA NEJ

Zmejs, gda je *Ferenc II. Rákóczi* vözagnani na Törskom živo, je začno cesar *Karol III.* na nauvo organizérati Vogrsko kraljestvo. Po cajti bojn je prišo čas kompromisov, zatok je voditel rosaga madžarskim stanovom (ren-

rendelüvanja vöda. V cejlom Vogrskom kraljestvi so na srejdnom nivoni stale županije, štere so prejkmele vesnice pa trge (mezövárosok), 65 slobaudni kraleski varašov pa nej.

Madžarski stanovi so Habsburgom že leta 1687 pripoz-

nemškimi rosagi, gda je leta 1740 mlada Marija Terezija na tronuš sela. Za en malo bi Monarhija cejlak na nikoj prišla, zatok je sploj veuko znamenje mejlo, na štero stran se madžarski stanovi postavijo. Gda je septembra 1741 kralica v čr-

nom gvanti njino pomauč prosila, so gi obečali »svoj žitek ino krv«. («Oves za konje pa nej» - so prej cujdali protestantski velikaši.) Madžari so vküppauzvali eden šereg s 60 gezero sodakami ino obrnauili bojno, v šteroj so vogrski husari s svojimi léki-

mi konjami po cejlj Evropi erični gratali. Tak je Marija Terezija samo krajino Šlezijo (Szilázia) zgübila, svoj tronuš pa nej.

Za tau pomauč je bila cesarica hvaležna vse do svoje smrti. Od leta 1760 je dala na bečki dvaur pripelati mladence z Vogrske, Erdeljskoga ino Rovačke, štere je dala sodački pa ovak tö vönavčiti. Té so v cesarskom varaši vidli, kak zastanjena je njina domovina, kak fejst je potrebna reform. Marija Terezija je bila vörna katoličanjka, vörvala je, ka njena cesarska mauč od Boga prihaja. Kak držinska mati je rodila 16 detet, njeni prvi sin je biu kak *Jožef II.* od leta 1765 ž njauv vküper na tronuši. Državne djilejše je cesarica nej vküppazovala, samo rendelüvanja je vödavala.

Na Vogrskom je bilau dostatakši krajini, štere so zavolo törski bojn skoro prazne gratale. Brezi delavcov pa so nej mogli peneze poberati nej na kraleski, nej na privatni grüntaj - zatok so se madžarski velikaši pogljalji z bečkim dvaurom: napuniti je trbej vesnice. Največ kolonistov (telepesek) je prišlo s katoličanjki, djužni

nemški krajini, kauli 300-400 gezero lüdi so organizirano pripelali na zemle kauli Bude, bregauv Bakonya ino Vértesa, pa eške v županiji Tolna ino Baranja. Té nemški pavri so s šiftami priplavali po Donavi, na Vogrskom jim je duga lejta nej trbölo porce plačüvati. Čakali so je z zozidanimi rami ino stüdenci, na sploj dobroj zemlej v Banati ino Bački so té flajnsni »Švabi« trnok dosta

Bel (Bél Mátyás).

Madžarski pavri so ranč tak iskali dobro zemlau ino baukši žitek, zatok so napunili krajine, gde so prva Jasi ino Kumani živeli. Vüdo se jim je bole slobaudni luft »hajduški« varašov tö, tak so »samo té tri krajine čisto madžarske ostale« - štémó pri etnologiji *Jáni Čaploviči*.

Dosta Židauvov je tö prišlo v rosag: na konci 18. stoletja je

Ništerni pravijo, ka v črnóm gvanti, drugi, ka z detetom rokaj - Marija Terezija je leta 1741 prosila pomauč od madžarski stanov

dek) obečo, ka nutdrži zakone, vküperdrži kraljestvo pa poštüje druge vöre. Vsakšo tretjo leto je vküppazovo državne djilejše, gubernija (helytartótanács) v Budi pa je gratala prva moderna vlada na Vogrskom. Birovije so grtüvale vsikdar bole neodvisne, na najvišišom mesti je stala Kraleska kurija v Pešti.

Vogrski rosag je branila stalna sodačija z oprvim 100 gezero, do konca stoletja pa 300 gezero sodakami, njeni prejdjen je biu krau sam. Na začetki so v šeregi v dvej gezikaj, od leta 1750 pa samo nemški zapovedavali. V 18. stoletji so sodacke slüžili do konca žitka, po leti 1802 pa več samo 10-12 lejt. Madžarski stanovi so večkrat terdjali, aj Erdeljsko zdrüžijo z Vogrskov. Tau so pa bečki cesari nej steli, zatok je ta krajina do leta 1848 ejkstra državni djilejš pa vlado mejla. V erdeljskoj političnoj strukturi je dale velala unija Madžarov, Sasov ino Sekeljov - Romanarage so nej meli pravice.

Rovačka je gordržala svojo avtonomijo s srejdnojga vöka. Njenoga prvoga človöka, »bana« je imenuvó krau, djilejš »sabor« je leko samo lokalna

nali pravico do vogrskoga tronuša, šteroga so erbali po moškoj liniji. Cesarska držina pa se je leta 1703 odlaučila, ka se leko krona prvordjenoj čéri tö prejkda («Pragmatica Sanctio»). Gda se je leta 1717 Karoli III. naraudila či *Marija Terezija*, je dau kontraktuš podpisati z avstrijskimi, češkimi pa vogrskimi stanovi tö.

Prva je že cesar *Leopold I.* protestantom naprejšpiso, ka leko samo na »artikularni mejstaj« bogoslüžja držijo. Karol III. je leta 1731 cujda, ka trbej sigurno poštrafati vsikšoga, šteri na protestantsko vöro prejkde, ka protestanti tö morejo svetiti katoličanjške svetke pa ka leko mejšano zdavanje samo katoličanjški dühovnik drži. Če rejsan so v tom cajti enjali z graubov rekatolizacijov, so eške duga desetletjta ovaškim vörám krajdjemali šaule pa cerkve. Vogrska se je na dvaje raztalala: katoličanjška stran na zahodi rosaga ino na Rovačkom je vlejkla k Habsburgom, na Erdeljskom ino v Tiszántúli pa so bili protestanti sploj prauti dinastiji.

Če rejsan je Karol III. vse pripravo za svojo čér, je včasik vövdarila bojna z drugimi

Cesari Karol III., Marija Terezija ino Jožef II. so na vöspraznjeno Vogrsko nutpozvali več stau gezero Nemcov («Švabov»)

pšenice pripauvali. O Srbaj («Racaj») v Baranji so tistoga ipa dojšpisali, ka če rejsan so krepki, so trnok manjasti. Sploj pa prej vejo prekunjavati, ka je istina za Romanare («Olahe») tö, šteri so v törski cajtaj ribejžali z Moldve ali Vlaške na Erdeljsko. V nauvoj domovini so se več nej s pastérstvom, liki z vertivanjom spravlati. Njena flajnsnost pa je daleč nej takša bila kak od Nemcov, samo sploj pomalek so se nauvomi deli cujnavčili.

Znautra v kraljestvi so se tö pakivali pavri: Slovaki («Toti») so se z bregauv na Sövernóm Vogrskom napautili oprvim prauti starim rudarskim (bányász) varašom, te pa eške na ravéne na Alföldi. Tak so gratale njine vesnice kauli Pešta, depa v županijaj Csongrád pa Békés tö, gde je njini največši center gratala Békéscsaba. Slovaki so bili prausni, depa flajnsni lidgé, šteri so steli prej s kém prva Madžari gratati - kak je tomačo čednjak *Matej*

je 100 gezero bilau, leta 1848 pa že 300 gezero. Zvekšoga so prihajali s Češke pa Moravske, depa kisnej z vzhoda, z Galicije tö. Spravlati so se z odavanjom, po vesnicaj so prejkmele baute, krčmé, žganjarne ino mesarstva. V slobaudne kraleske varaše so je nej nutspistili, depa indrik so tö nej smeli zemlau küpiti ali se z meštrijami spravlati. Ranč tak je drugo lüstvo dojgledalo Ciganje, šteri so tistoga ipa eške vandrivali ino od drugi ejkstra, sploj srmačko živeli. V cajtaj Marije Terezije je je v rosagi bilau 40 gezero.

Zvün toga, ka je trbölo Vogrsko kraljestvo napuniti z lidami, je na rosag čakalo dosta gospodarski reform tö. Té sta cesarica Marija Terezija - ino kisnej sin Jožef II. - vpelala v znamenji »razsvetljenoga absolutizma« (felvilágosult abszolútizmus): če rejsan sta poštüvala najbolje moderne ideje, sta cügle krepko v rokaj držala.

-dm-

PETEK, 06.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Ekstravisor, 15.20 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 TV-izložba, 16.10 Rjotaro: težko je priznati poraz, kratki dokumentarni film, 16.25 Osvežilna fronta: Ekipa, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! 18.00 Infodrom, 18.15 Pujsa Pepa: Čas za spanje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Kinoteka: Življenje kurtizane Oharu, japonski film, 1.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.40 Napovedujemo

PETEK, 06.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.50 Videotrak, 10.35 Alpe-Donava-Jadran, 11.00 Dobro jutro, 13.35 Dober dan, 14.35 Sapa ljubezni in čarovnija izdiha, Irena Grafenauer in Mate Bekavac s prijatelji: Kinan Azme, Poroka, 14.45 Simfonični orkester RTV Slovenija, Stefan Milenković in Mihail Agafita (J. S. Bach, D. Lončar Petrovič), 15.15 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.45 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.10 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 17.20 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 18.45 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, 19.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), kvalifikacije, 20.45 Trumbo, ameriški film, 22.50 Televizijski klub: Prazno gnezdo, 23.40 Zadnja beseda!, 0.20 Videotrak, 0.50 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), kvalifikacije, 2.15 Info kanal

SOBOTA, 07.03.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Varuška nindža: Kdo si?, nizozemska nadaljevanka za mlade, 10.55 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 11.25 TV-izložba, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.00 Od Eldorada do pekla, potopis, 15.55 Ekipa Bled, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Hej, hej, Šapice!: Kužki v vetru, risanka, 18.45 Mandi: Super Mandi, risanka, 18.55 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? Z Jonasom, 21.20 Prevara (V.), ameriška nadaljevanka, 22.25 Poročila, Šport, Vreme, 22.50 Sedmi pečat: Žarek v srcu, francosko-belgijski film, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SOBOTA, 07.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 8.50 Alpski magazin, 9.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 10.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 12.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 13.45 Avtomobilnost, 14.20 Iz studia 22: Lasse Passage, glasbena oddaja, 15.10 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), ekipna tekma, 17.00 Nogomet - državno prvenstvo: Maribor : Bravo, 25. kolo, 19.15 Biatlon - svetovni pokal: štafeta (M), 20.30 Paslika, poljski film, 22.10 Zvezdana: Mala Danijela z velikim srcem, 23.05 »Dokler se spet ne srečamo«, koncert v spomin Katarini Avbar, 0.40 Videotrak, 1.45 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), ekipna tekma, 3.20 Info kanal

NEDELJA, 08.03.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.00 Govoreči Tom in prijatelji: Spletna romanca, risanka, 10.10 Žogomet: Volbrom, avstralska otroška nadaljevanka, 10.35 TV-izložba, 10.50 Prislunhimo tišini, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Ženske iz Zimbabveja, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.45 Na lepše, 15.15 TV-izložba, 15.30 Kikboksarka, nizozemski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, Vikend paket, 18.40 Muk: Pobešli

robot, risanka, 18.55 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 V imenu ljudstva, slovenska nadaljevanka, 21.00 Intervju: dr. Ignacija Fridl Jarc, 21.45 Poročila, Šport, Vreme, 22.15 Ljudje z bregov reke, dokumentarni film, 23.05 Operne arije: Sopranistka Milena Morača (G. Verdi: Trubadur), 23.10 Vokalna skupina Plamen iz Toronta: Umetniška vodja Marija Ahačič Pollak, gost Timotej Kosovinc, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

NEDELJA, 08.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kana, 6.00 Napovedujemo, 6.15 Videotrak, 7.15 Duhovni utrip, 7.30 Koda, 8.05 Glasbena matineja, 8.30 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 9.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (Ž), 1. vožnja, 10.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 11.35 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (Ž), 12.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (Ž), 2. vožnja, 13.35 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (M), 14.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 16.25 Rokomet - liga NLB, 21. kolo, 18.00 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 18.45 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Dinastije: Hijenski psi, koproducijska dokumentarna serija, 20.50 Josephine Baker: prva temnopolta ikona, francoska dokumentarna oddaja, 21.45 Vikend paket, 23.00 Zvezdana: Mala Danijela z velikim srcem, 23.50 Kaj dogaja? Z Jonasom, 0.20 Videotrak, 1.20 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 3.05 Info kanal

PONEDELJEK, 09.03.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Panoptikum: Evropska prestolnica kulture 2025, 14.25 TV-izložba, 14.40 S-prehodi: Igralec Matija Rupel, 15.10 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.20 Dober dan, Koroška, 15.50 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! 18.10 Malčki: Veliki skok, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetni raj, 23.30 Glasbeni večer, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

PONEDELJEK, 09.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.30 Videotrak, 9.30 Otroški program: Op! 10.25 Obzorja duha: Ženske iz Zimbabveja, 11.00 Dobro jutro, 13.15 Dober dan, 14.00 Na lepše, 14.25 Na koncu ceste, dokumentarni film, 15.35 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.15 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 17.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), kvalifikacije, 18.45 Nogomet - evropska liga: napoved kola, 19.10 Videotrak, 20.00 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, 20.50 Victor Hugo - državni sovražnik, francoska nadaljevanka, 21.50 Putin - novo carstvo, francoska dokumentarna oddaja, 22.45 Platonov, priredba gledališke predstave SNG Drama Ljubljana, 0.35 Videotrak, 1.30 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), kvalifikacije, 2.50 Info kanal

TOREK, 10.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.30 TV-izložba, 14.45 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Potepanja - Barangolások, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Skriti zakladi, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kitajska - otroci sramote, francoska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Pričevalci: Ivan Brodnik, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.35 Napovedujemo,

TOREK, 10.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.45 Videotrak, 9.30 Umetni raj, 10.15 Slovenski magazin, 11.00 Dobro jutro, 12.00 Joker, kviz,

12.55 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, 14.15 Avtomobilnost, 14.45 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 15.50 Judo: svetovni pokal, 16.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 18.50 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, 19.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 21.30 Prava ideja!: Saša Božič, coachinja, 22.10 9 mesecev šoka, francoski film, 23.30 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.45 Zadnja beseda!, 0.30 Videotrak, 1.00 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 2.45 Info kanal

SREDA, 11.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Intervju: dr. Ignacija Fridl Jarc, 14.20 TV-izložba, 14.35 Osmi dan, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.50 TV-izložba, 16.05 Male sive celice: OŠ Škofja Loka-Mesto in OŠ Kajetana Koviča Poljčane, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Naravni parki Slovenije: Geopark Karavanke, 2. del, dokumentarna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Janez Vajkard Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Lov za papirjem, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Na obali Chesil, angleški film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil: dr. Mira Omerzel Mirit, 23.40 Naravni parki Slovenije: Geopark Karavanke, 2. del, dokumentarna oddaja, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

SREDA, 11.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 10.45 Koda, 11.20 Dobro jutro, 14.00 Dober dan, 15.00 Vikend paket, 16.15 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 17.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), kvalifikacije, 18.50 Ribič Pepe: O pretepačih, mozaična oddaja za otroke, 19.15 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Preuoske so stazice - Od ljudske do narodnozabavne glasbe, 20.50 Pesmi iz Beneške Slovenije: Nediški puobi in Barski oktet, 21.00 Moje mnenje, 22.00 Deklina zgodba (I.), ameriška nadaljevanka, 23.05 Stratifikacija lune, dokumentarni film, 0.00 Videotrak, 0.35 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), kvalifikacije, 1.55 Info kanal

ČETRTEK, 12.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje, 14.25 TV-izložba, 14.40 Slovenski utrinki, oddaja madžarske TV, 15.05 Težišče - Súlypont, pogovorna oddaja, 15.35 TV-izložba, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Pesek, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Antropocentrizem, 18.00 Sovice: Gozdna skrivnost, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, 21.05 Globus, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.25 Victor Hugo - državni sovražnik, francoska nadaljevanka, 0.25 Ugriznimo znanost: Pesek, oddaja o znanosti, 0.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

ČETRTEK, 12.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.30 Videotrak, 10.15 Naravni parki Slovenije: Geopark Karavanke, 2. del, dokumentarna oddaja, 11.00 Dobro jutro, 12.50 Dober dan, 13.30 Joker, kviz, 14.25 Prišla je sreča (I.), italijanska nadaljevanka, 15.25 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 16.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 18.55 Nogomet - evropska liga: osmina finala, 20.50 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 21.30 Avtomobilnost, 22.00 160. obletnica rojstva Huga Wolfa (*13.3.1860-†22.2.1903) Hugo Wolf: Corregidor, 22.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: paralelni slalom (Ž), 23.30 Nogomet - evropska liga: vrhunci osmine finala, 0.05 Videotrak, 0.35 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 2.20 Info kanal

Spoštovani starši!

DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku vljudno vabi bodoče prvošolčke, njihove starše, vse zainteresirane na **Dan odprtih vrat**, ki bo v sredo, **11. marca 2020 med 9 in 11 uro**.

Staršem in otrokom bomo pokazali obnovljeno, tehnično sodobno opremljeno šolo, jih seznanili z življenjem šole ter z vzgojno-izobraževalnim delom, ki poteka na naši šoli.

Našim otrokom nudimo:

- ✓ začetek pouka ob 8:10 (avtobus se odpravi iz Monoštra ob 7:30)
- ✓ poučevanje otrok v majhnih skupinah, razredih, družinsko vzdušje
- ✓ moderno, nadstandardno opremo učilnic, WIFI-internetno zvezo v stavbi
- ✓ brezplačen pouk računalništva v sodobni učilnici od 3. razreda naprej po urniku
- ✓ poučevanje jezikov od 1. razreda: tedensko 5 ur slovenskega jezika, tedensko 3 ure nemškega jezika
- ✓ za vse učence naše šole zagotavljamo brezplačen prevoz in učbenike
- ✓ različne brezplačne krožke
- ✓ spodbujanje nadarjenih otrok, dodatno strokovno pomoč po potrebi
- ✓ izlete in tabor doma in po Sloveniji
- ✓ nova učna sredstva, tudi interaktivne table, ki dobro služijo učinkovitemu poučevanju

Prisrčno vabljeni!

Informacije najdete tudi na spletni strani www.kossicsiskola.gportal.hu.

Tisztelt Szülők!

A felsőszőlőki **Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola** nagy szeretettel várja és hívja a leendő 1. osztályosokat és szülőiket, illetve minden kedves érdeklődőt az iskolánkban tartandó **tájékoztatóra**, valamint **interaktív foglalkozásra**, melynek időpontja: **2020. március 11. (szerda) 9-11 óra**.

Az érdeklődők megtekinthetik kistérségünk egyik legjobban felszerelt iskoláját, tájékoztatót kaphatnak az iskola életéről, a tanulók kötelező és szabadon választható elfoglaltságairól, az itt folyó oktató-nevelő munkáról.

Minden érdeklődőt sok szeretettel várunk!

Amit kínálunk:

- ✓ iskolakezdés **8¹⁰**-kor (az autóbusz **7³⁰**-kor indul Szentgotthárdról)
- ✓ kis létszámú osztályokban, családi légkörben folyik a nevelés
- ✓ igényes, új bútorzat, WIFI internet-kapcsolat az épületben
- ✓ informatikaoktatás a korszerűen felszerelt szaktantermünkben, a 3. évfolyamtól órarendbe illesztve
- ✓ nyelvoktatás: heti 5 órában szlovén, heti 3 órában német már az 1. osztálytól kezdve
- ✓ éves tanulóérlet és ingyenes tankönyvek iskolánk valamennyi tanulója számára
- ✓ változatos és díjmentes szakkörök
- ✓ tehetséggondozás, felzárkóztatás szükség szerint
- ✓ kirándulások, táborok helyben és Szlovéniában térítésmentesen
- ✓ az új szemléltető eszközök, az interaktív táblák jól szolgálják a hatékony oktatást

Bővebb információk iskolánkról: www.kossicsiskola.gportal.hu

**TU GOVORIMO
TŰ GUČIMO
ITT BESZÉLÜNK**

Tisztelt Szülők!

A **felsőszőlőki Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola** nagy szeretettel várja és hívja a leendő 1. osztályosok szülőit, illetve minden kedves érdeklődőt az iskolánkról

tartandó **tájékoztatóra**, mely **2020. március 6.-án (pénteken) 17 órakor** lesz **Szentgotthárdon** a Szlovén Kulturális és Információs Központban (Hotel Lipa).

Minden érdeklődőt sok szeretettel várunk!

Spoštovani starši!

Dvojezična osnovna šola Jožefa Košiča na Gornjem Seniku vljudno vabi starše bodočih prvošolcev in vse zainteresirane na predstavitev šole, ki bo v petek, **6. marca 2020, ob 17. uri v Monoštru** (v Slovenskem kulturnem in informativnem centru, Hotel Lipa).

Prisrčno vabljeni!

ZAČNO SE JE POST

Post pred Vüzmom nas spominja na 40-dnevni post Jezusa Kristuša. Letos se je začno 26. februara, gda so v cerkvaj posvečali pepejo, steri je austo po tistom, ka so zažgali mačice, stere so blagoslovili lani na cvetno nede-lo. S tejm pepelom namala župnik na Pepenico križ na čelo vörnrikov z rečami: »Spomni se, človek, da si prah in da se

v prah povrneš«. Spokorni obred s pepelom nas spominja na tau tö, ka vsi preminemo, dapa pepejo je oznanilo nauvoga življenja tö.

LRH

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF; za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB